

A lengyel Szolidaritás mozgalom
A sztrájk mint az érdekképviselés egyik eszköze

Kompetenciaterület:
Szociális, életviteli és környezeti kompetencia

12. évfolyam

Programcsomag:
Polgár a demokráciában

A modul szerzője: Vásárhelyi Judit

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	17-18 évesek
Ajánlott időkeret	2 × 45 perc
A modul közvetlen célja	A jelenkor európai történéseire, és a lengyel-magyar kapcsolatokra egyaránt nagy hatással bíró Szolidaritás mozgalom fő történéseinek megismerése, és a sztrájkok mint az érdekérvényesítés egyik eszközeinek néhány szempontból való elemzése.
A modul témái, tartalma	Témák: Identitás – közösség, hazafiság; kapcsolatok – együttműködés, szolidaritás; demokrácia – társadalmi részvétel, érdekérvényesítés, véleménynyilvánítás; konfliktus – érdekellentét, szembe fordulás a hatalommal; jelenismeret Tartalom: A sztrájk és a szakszervezet fogalma. Személyes emlékek az 1980-as évek lengyel eseményeiről (interjúkészítés). A Szolidaritás mozgalom történetének fő állomásai. A szervezet későbbi sorsa. A magyarországi sztrájkjog. A szakszervezetek működésének néhány alapfogalma. Az elégséges szolgáltatás. A sztrájk mint az érdekérvényesítés eszköze.
Megelőző tapasztalat	A szakszervezetek kialakulásának története
Ajánlott továbbhaladási irány	Sztrájkok a jelenkori Európában
A kompetenciafejlesztés fókuszai	A szociális kompetenciákhoz szükséges kognitív készségek: információkezelés, problémakezelés Társas kompetenciák: együttműködés, társadalmi részvétel, civil kezdeményezőkézség
Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Ember és társadalom Tantárgyakhoz: történelem Modulokhoz: Bányászok sztrájkja Angliában
Támogató rendszer	A Solidarność 50. évfordulójára Lengyelországban hat nyelven megjelent dokumentumok (CD) Kovács István: <i>Csoda a Visztulánál és a Balti-tengernél</i> . Európa. Budapest, 2006 <i>The Days of Solidarity</i> . KARTA. Warsaw, 2000 (dokumentumok, angol nyelvű kiadvány) <i>Szamizdat '81-89</i> . Válogatás a Hírmondó c. folyóiratból. AB – Beszélő Kft. Budapest, 1990 Tischler János: <i>Solidarność, 1980</i> . Élet és Irodalom, 2005. 09. 02., ill. http://www.es.hu/pd/display.asp?channel=PUBLICISZTIKA0535&article=2005-0904-2133-52FOVF www.pekszovetseg.hu/doc/kollektiv_szerzodes

Bevezető gondolatok

A modul többszintű értéket hordoz: a jelenismerethez kapcsolható érdekképviselőt olyan sikeres modelljét mutatjuk föl, amely az ahhoz szükséges kompetenciák sorát illusztrálja sikeresen. Ezek a készségek a modulban fölismerhetők és gyakorolhatóak, miközben fejlődhet a történelmi hagyományos lengyel-magyar megértés, segítőkészség is (Sobieski, II. világháború, 1956). A rendszerváltoztatás utáni legális érdekképviselőt egy példáján állampolgári ismereteket is kínál a modul.

Az egykorú információáramlás akadályai miatt csak késve ismerhetők meg a korabeli események, azok jelentősége, nemzetközi hatásai, és azok tanulságai. A megkésettséget behozva olyan jelenségek működésének, akadályozásának körülményeire kerülhet sor, amelyek akár Lengyelország, akár Magyarország demokratikus, európai társadalmainak ma is fontos eszközei lehetnek a politikai tájékozódás, döntés előkészítés, a polgári érdekérvényesítés terén.

Módszertani ajánlás

Az első óra előtt a diákok „szóbeli történetírás” gyanánt interjút készítenek családjukkal vagy ismerőseikkel. A két órát egy hét választja el. Ezalatt önként vállalkozó diákok a második órához szükséges adatokat gyűjtik a világhálón, illetve valamennyien egy esszéfeladaton dolgoznak. A teremben csoportmunkához is alkalmas, mozgatható székekre és asztalokra van szükség. Jó, ha van számítógép és projektor, vagy írásvetítő.

Speciális javaslatok az értékeléssel kapcsolatban

Előfordulhat, hogy a diákok szüleinek egy része mélyen azonosul a korábbi rendszerrel, vagy más szélsőséget képvisel. Vigyázni kell, hogy ne fajuljon el a kapcsolódó vita egyik szélsőség irányába sem. Ha ennek jeleit látjuk, először az álláspont rövid megfogalmazására kérjük a diákokat. Hangsúlyozni kell, hogy az órán elhangzott tényeket nemzetközi kutatás is elfogadta, hogy korábban nehéz volt helyes álláspontot kialakítani a kérdésekben az információ visszatartása miatt.

A modul mellékletei

Tanári segédletek

- P1 – Szómagyarázat – Sztrájk, szakszervezet
- P2 – Háttér -információk – A Szolidaritástól a szabadságig 25 év elteltével
- P3 – Kivetíthető képek (külön mappában)
- P4 – A lengyel Szolidaritás szakszervezet – prezentáció (Power Point formában külön fájlban)
- P5 – A sztrájkhoz való jog érvényesülésének általános elvei és feltételei (Háttéranyag)

Tanulói segédletek

- D1 – „Oral history”. Interjúvázlat. A mellékletből minden tanuló számára készíteni egy egyet.
- D2 – a-d A Szolidaritás története dióhéjban. Szemelvények. Mind a négyféle lapból egy példányra van szükség, amit a felhasználás előtt csíkokra kell vágni.
- D3 – Mivé lett a Szolidaritás napjainkra? Munkalap esszé írásához. Minden tanuló számára készíteni kell belőle egy példányt.
- D4 – Az érdekképviselő fogalomtára. Feladatkártyák. Összesen annyi kártyára van szükség, ahány tanuló van az osztályban.
- D5 – Sztrájk a sütőiparban. Szemelvény. Az öt csoportnak megfelelően, öt példányban kell sokszorosítani.
- D6 – Az elégséges szolgáltatás. Feladatkártyák. Minden kártyából egy példányra van szükség.